

ทุเรียน ราชาแห่งผลไม้ไทย ถูกใจคนต่างแดน

“ทุเรียน” ได้รับความนิยมว่าเป็น ราชาแห่งผลไม้ (King of fruits) เป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในเขตที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสม ประมาณ 10 - 46 องศาเซลเซียส มีจำนวนปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี มีการกระจายตัวของฝนดี ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศสูงประมาณ 75 ถึง 85 เปอร์เซ็นต์ ดินมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ 5.5 ถึง 6.5 จึงเรียกได้ว่า ทุเรียน เป็นผลไม้ที่จัดอยู่ในกลุ่ม Tropical fruits หรือกลุ่มผลไม้ในเขตร้อนชื้น (ฝรั่ง ลองกอง ลิ้นจี่ ทุเรียน เสาวรส เงาะ และมังคุด) และทุเรียน ถือว่าเป็นผลไม้สำคัญของประเทศไทยที่นอกจากบริโภคในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศในแต่ละปีจำนวนมาก โดยในปี 2562 การส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ (ทุเรียนสด, ทุเรียนแช่แข็ง, ทุเรียนอบแห้ง, และทุเรียนกวน) มีปริมาณ 680,872.5 ตัน และมีมูลค่ารวม 51,035.7 ล้านบาท

แหล่งปลูกทุเรียนสำคัญของโลกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ประเทศกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์¹ และถือว่าไทยเป็นแหล่งผลิตอันดับ 1 ของโลก โดยในปี 2562 ผลผลิตทุเรียนของไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 1,017,097 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีผลผลิต 759,828 ตัน ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่เพาะปลูก มีการดูแลเอาใจใส่บำรุงรักษามากขึ้น สภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวย ทำให้มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น

การปลูกทุเรียนจะเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่ปีที่ 5-6 เป็นต้นไป โดยทุเรียนที่เพาะปลูกในประเทศไทยมีหลากหลายสายพันธุ์มากกว่า 200 พันธุ์ แต่มีพันธุ์ที่เป็นที่นิยมสำหรับการบริโภคและการค้า และได้รับการส่งเสริมประมาณ 5 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ชะนี พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ก้านยาว พันธุ์พวงมณี และพันธุ์กระดุม ตามรูปที่ 1 นอกจากนี้ ยังมีพันธุ์ทุเรียนที่เรียกได้ว่าเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) ได้แก่ ทุเรียนนนท์ ทุเรียนปาละฮู ทุเรียนปราจีน ทุเรียนหลงลับแลอุตรดิตถ์ ทุเรียนหลินลับแลอุตรดิตถ์ ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ ทุเรียนในวงระนอง ทุเรียนสาธิตกาฬสินธุ์ เป็นต้น และรวมถึงทุเรียนพันธุ์พื้นบ้านอีกหลากหลายชนิด ซึ่งส่วนใหญ่พบมากในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง หรือพื้นที่สามจังหวัดชายแดน (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) แต่ปัจจุบัน มีการหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน แทนที่ทุเรียนบ้านที่มีราคาถูกลง ทำให้พันธุ์ทุเรียนบ้านเริ่มหายไป²

สำหรับพันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูกและเป็นที่ยอดนิยมของผู้บริโภค คือ พันธุ์หมอนทอง ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีกลิ่นไม่แรงมาก รสชาติอร่อย หอมหวานมัน และมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระมากกว่าสายพันธุ์อื่น ๆ ทุเรียนหมอนทองที่ดีจะต้องมีผลขนาดใหญ่รูปร่างกลมแหลมตรง น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม เนื้อละเอียดและแห้ง ไม่แฉะติดมือ มีสีเหลืองอ่อน เมล็ดเล็กและลีบ ที่สำคัญต้องมีรสชาติที่ไม่หวานจนเกินไป คนส่วนใหญ่ นิยมเลือกทุเรียนหมอนทองแบบกรอบนอกนุ่มใน จะไม่มีกลิ่นแรงมาก

¹ Food Outlook. July 2018. FAO. <http://www.fao.org/3/CA0239EN/ca0239en.pdf>

² การศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมและคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้านในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. 2560. รศ.ดร.จรัสสร นวลศรี, คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. http://nates.psu.ac.th/office/foreign/res/2018_02_Diver-Durian.pdf

ภาพที่ 1 ทูเรียนพันธุ์ต่างๆ ที่เป็นที่นิยมสำหรับการบริโภคและการค้า
ที่มา: Facebook: I'm Durain

1. สถานการณ์การผลิตทุเรียน ปี 2562

1.1 การผลิต

ปี 2562 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั่วประเทศรวม 937,607 ไร่ โดยมีเนื้อที่ให้ผล 724,730 ไร่ และมีผลผลิตรวม 1,017,097 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,403 กิโลกรัม/ไร่ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2553 (ระยะ 10 ปีที่ผ่านมา) พบว่า พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น โดยพื้นที่ที่มีการปลูกทุเรียนมากที่สุด อยู่ในภาคใต้ รองลงมา คือ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคกลาง แต่พื้นที่ที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงที่สุด คือ ภาคตะวันออก รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

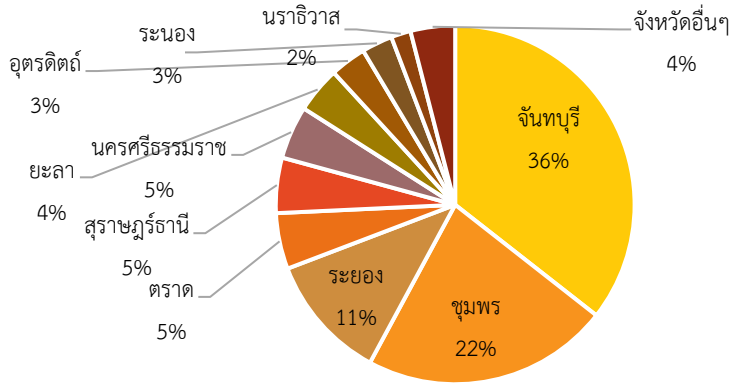
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการผลิตทุเรียนในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2553 / ปี 2562)

ภาค	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)		เนื้อที่ให้ผล (ไร่)		ผลผลิต (ตัน)		ผลผลิต/ไร่ (กก.)	
	2553	2562	2553	2562	2553	2562	2553	2562
รวมทั้งประเทศ	668,192	937,607 ↑	612,057	724,730 ↑	568,660	1,017,097 ↑	929	1,403 ↑
เหนือ	27,660	59,334 ↑	24,807	42,942 ↑	14,148	27,270 ↑	570	635 ↑
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,014	14,119 ↑	1,603	3,870 ↑	960	3,699 ↑	599	956 ↑
กลาง	2,301	4,047 ↑	958	579 ↓	463	460 ↓	483	794 ↑
ตะวันตก	4,811	14,063 ↑	4,283	6,265 ↑	3,022	6,132 ↑	705	979 ↑
ตะวันออก	288,878	342,531 ↑	264,389	283,130 ↑	325,174	497,396 ↑	1,230	1,757 ↑
ใต้	342,528	503,513 ↑	316,017	387,944 ↑	224,893	482,140 ↑	712	1,243 ↑

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ประมวลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า 2562

จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ จันทบุรี (225,273 ไร่) รองลงมา ชุมพร (192,685 ไร่) ระยอง (73,650 ไร่) ยะลา (67,164 ไร่) นครศรีธรรมราช (65,495 ไร่) อุตรดิตถ์ (41,592 ไร่) ตราด (40,439 ไร่) ระนอง (39,184 ไร่) นราธิวาส (30,803 ไร่) และ สงขลา (15,456 ไร่) ตามลำดับ

จังหวัดที่มีผลผลิตมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ จันทบุรี (339,292 ตัน) รองลงมา ชุมพร (277,729 ตัน) ระยอง (108,093 ตัน) ตราด (48,158 ตัน) นครศรีธรรมราช (47,855 ตัน) สุราษฎร์ธานี (45,825 ตัน) ยะลา (42,053 ตัน) ระนอง (28,854 ตัน) อุตรดิตถ์ (22,837 ตัน) และ นราธิวาส (14,023 ตัน) ตามลำดับ ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สัดส่วนผลผลิตทุเรียนรายจังหวัด ปี 2562

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ประมวลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

1.2 ความต้องการบริโภค

ความต้องการบริโภคทุเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2562 มีความต้องการบริโภคภายในประเทศ 321,771 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่ 212,495 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.64 ต่อปี ซึ่งการบริโภคส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปผลสด และปี 2562 การบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีการบริโภค 229,904 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.96 เนื่องจากปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น และกระแสนิยมในการบริโภคทุเรียน

1.3 จำนวนครัวเรือนผู้ผลิตทุเรียน

ปี 2562 มีครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนรวม 143,455 ครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากปีระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2553) ที่มี 128,381 ครัวเรือน โดยคิดเป็นจำนวนครัวเรือนจากภาคใต้มากที่สุด 94,113 ครัวเรือน รองลงมา ภาคตะวันออก 37,682 ครัวเรือน ภาคเหนือ 7,951 ครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,506 ครัวเรือน และภาคกลาง 1,089 ครัวเรือน

จังหวัดที่มีจำนวนครัวเรือนผู้ผลิตทุเรียนมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ จันทบุรี (23,490 ครัวเรือน) ยะลา (22,767 ครัวเรือน) ชุมพร (15,951 ครัวเรือน) นราธิวาส (14,738 ครัวเรือน) นครศรีธรรมราช (12,644 ครัวเรือน) ระยอง (8,716 ครัวเรือน) สุราษฎร์ธานี (7,737) ตราด (4,843 ครัวเรือน) สงขลา (4,727 ครัวเรือน) และ ปัตตานี (4,565 ครัวเรือน)

จากข้อมูลทั้งด้านการผลิต และจำนวนครัวเรือน ชี้ให้เห็นว่า ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกทุเรียนจำนวนมากกว่าภาคตะวันออก และมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากกว่าภาคตะวันออก แต่ทุเรียนภาคใต้มีผลผลิตน้อยกว่าทุเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออก เนื่องจากพื้นที่ภาคตะวันออกให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า

1.4 ราคาทุเรียน

ราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ และราคาส่งออกทุเรียน ในช่วงปี 2558 – 2562 มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นทุกปี ดังตารางที่ 2
ตารางที่ 2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่ง และราคาส่งออกทุเรียน ปี 2558 – 2562

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาที่เกษตรกรขายได้		ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ		ราคาส่งออก		
	หมอนทอง	ชะนี	หมอนทอง	ชะนี	ทุเรียนสด	ทุเรียนแช่แข็ง	ทุเรียนกวน
2558	46.96	31.11	67.89	47.50	36.98	87.65	119.53
2559	62.96	42.20	88.51	70.00	43.37	106.62	125.16
2560	71.81	44.38	95.18	71.57	45.06	171.06	126.32
2561	78.16	46.39	102.93	79.12	60.75	232.93	102.45
2562*	99.86	63.37	119.34	85.80	68.58	218.28	107.28

หมายเหตุ * ประมาณการ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2. สถานการณ์การผลิตทุเรียนปี 2563

2.1 การผลิต

ปี 2563 คาดว่าจะมีเนื้อให้ผล 755,000 ไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.93) ให้ผลผลิต 1,133,000 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.76) และผลผลิตต่อไร่ 1,500 กิโลกรัม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.53) ทั้งนี้ เนื่องจากทุเรียนที่ปลูกในปี 2558 จะเริ่มให้ผลผลิตเป็นปีแรก โดยมีการขยายเนื้อที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกรแทนพืชอื่น เช่น เงาะ ลองกอง ยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น และหากสภาพภูมิอากาศปี 2563 เอื้ออำนวย ก็จะส่งผลให้ผลผลิตรวม และผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ในราคาดี ทำให้มีการบำรุงดูแลรักษาสวนทุเรียนมากขึ้น โดยข้อมูลจากคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออกปี 2563 ระบุว่า ปีนี้ ผลผลิตทุเรียนภาคตะวันออก 3 จังหวัด จันทบุรี ตราด ระยอง จะออกมากที่สุดช่วงเดือนพฤษภาคม ปริมาณ 208,485 ตัน รองลงมาคือเดือนเมษายน 171,951 ตัน และเดือนมิถุนายน 98,565 ตัน

2.2 ความต้องการบริโภค

ปี 2563 คาดว่าความต้องการบริโภคทุเรียนในรูปผลสดภายในประเทศ ปริมาณ 339,900 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.63) และคาดว่าจะส่งออกในรูปทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์รวม 784,699 ตัน เนื่องจากมีปริมาณผลผลิตทุเรียนออกสู่ตลาดมากขึ้น โดยที่เดือนที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุด คือ ช่วงเดือน พฤษภาคม - เดือนสิงหาคม โดยในเดือนพฤษภาคมและเดือนสิงหาคมจะมีทุเรียนออกมากที่สุด (ร้อยละ 19.41) (พฤษภาคม - ทุเรียนจากพื้นที่ภาคตะวันออก สิงหาคม - ทุเรียนจากพื้นที่ภาคใต้) ตามตารางที่ 3 ตารางที่ 3 แสดงร้อยละผลผลิตเป็นรายเดือนของทุเรียน ปีการผลิต 2563

ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1.62	2.20	5.62	15.18	19.14	11.76	12.29	19.41	6.27	2.02	2.23	2.29
รวมผลผลิตทั้งปี 1,145,919 ตัน											

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, พฤษภาคม 2563

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อราคาทุเรียน คือ การบริโภคในประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้น และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคชาวจีน ทำให้มีการส่งออกมากขึ้น อีกทั้ง แหล่งปลูกทุเรียนที่สำคัญของโลก เช่น อินโดนีเซีย เวียดนาม ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และทางตอนเหนือของออสเตรเลีย เป็นต้น เป็นการปลูกเพื่อบริโภคในประเทศเป็นหลัก มีการส่งออกเพียงเล็กน้อย เนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมือง ในขณะที่ไทยมีการปลูกพันธุ์หอมทองมากกว่าร้อยละ 90 เพื่อการส่งออก จึงเป็นโอกาสที่ดีของเกษตรกรชาวไทยในการส่งออกทุเรียนได้มากขึ้น

3. สถานการณ์การส่งออกทุเรียน

ทุเรียน เป็นผลไม้ส่งออกที่สำคัญของไทย และเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 1 ในกลุ่มผลไม้ไทยที่ส่งออกไปยังตลาดทั่วโลก โดยมีตลาดหลักที่สำคัญ คือ จีน ฮองกง และเวียดนาม โดยสามารถจำแนกกลุ่มทุเรียนและผลิตภัณฑ์ส่งออกได้ 4 รายการ ได้แก่ ทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง ทุเรียนอบแห้ง และทุเรียนกวน

3.1 การส่งออกในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2553 – 2562)

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2553 – 2562) พบว่า ในแต่ละปีการส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การส่งออกมีมูลค่ารวม 186,822.6 ล้านบาท คิดเป็นมูลค่าจากการส่งออกทุเรียนสดมากที่สุด 162,851 ล้านบาท รองลงมา ทุเรียนแช่แข็ง 20,264.9 ล้านบาท ทุเรียนอบแห้ง 2,515 ล้านบาท และทุเรียนกวน 1,191.6 ล้านบาท ทำให้ไทยครองแชมป์ส่งออกทุเรียนอย่างต่อเนื่อง ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ของไทยในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2553 – 2562)

ปริมาณ: ตัน มูลค่า: ล้านบาท

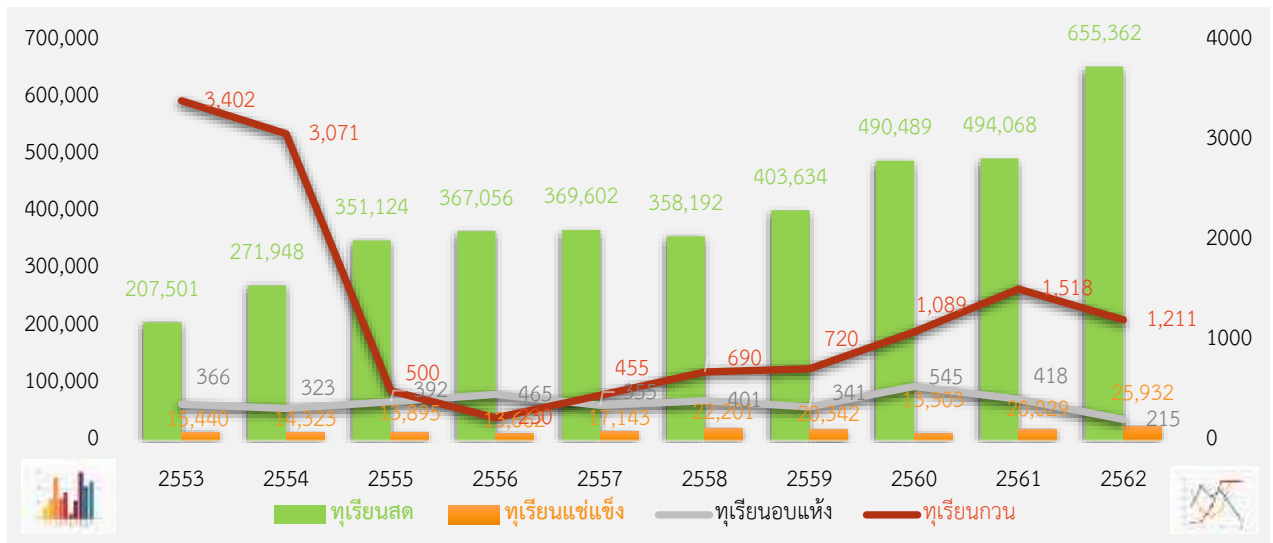
ปี	ทุเรียนสด		ทุเรียนแช่แข็ง		ทุเรียนอบแห้ง		ทุเรียนกวน		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2553	207,501	3,690.3	15,440	560.6	366	142.4	3,402	234.5	226,709	4,627.8
2554	271,948	4,662.2	14,323	565.8	323	132.0	3,071	229.2	289,665	5,589.2
2555	351,124	6,195.2	13,895	734.4	392	193.5	500	44.1	365,911	7,167.2
2556	367,056	7,344.5	13,662	879.6	465	279.4	230	28.5	381,413	8,532.0
2557	369,602	12,435.7	17,143	1,131.3	355	218.0	455	58.1	387,555	13,843.1
2558	358,192	13,246.4	22,201	1,945.5	401	289.7	690	82.4	381,484	15,564.0
2559	403,634	17,505.8	20,342	2,170.1	341	282.9	720	90.1	425,037	20,048.9
2560	490,489	22,098.4	13,303	2,275.6	545	431.3	1,089	137.5	505,426	24,942.8
2561	494,068	30,187.0	20,029	4,648.5	418	346.2	1,518	155.5	516,033	35,337.2
2562	655,362	45,485.5	25,932	5,353.5	215	199.7	1,211	131.7	682,720	51,170.4
รวม	3,968,976	162,851.0	176,270	20,264.9	3,821	2,515	12,886	1,191.6	4,161,953	186,822.6

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ในปี 2562 การส่งออกทุเรียนในรูปผลสดทั่วโลกมีปริมาณ 965,531 ตัน โดยไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับ 1 ปริมาณ 655,362 ตัน รองลงมา คือ ฮองกง ปริมาณ 256,121 ตัน เวียดนาม ปริมาณ 28,288 ตัน และมาเลเซีย 22,162 ตัน (การส่งออกทุเรียนของไทยไปยังจีน มีทั้งส่งออกโดยตรงไปจีนและส่งออกไปยังเวียดนาม มาเก๊า และฮองกง ก่อนเข้าสู่ตลาดจีน ดังนั้น ฮองกงจึงเป็น Gate Way ที่นำเข้าทุเรียนจากไทย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย เพื่อส่งต่อไปยังจีน โดยปี 2562 ฮองกงนำเข้าทุเรียนรวม 273,793 ตัน) โดย

สัดส่วนของมูลค่าการส่งออก ไทยครองส่วนแบ่งตลาดที่ร้อยละ 72.7 ฮองกง ร้อยละ 22.6 เวียดนาม ร้อยละ 3.4 และมาเลเซีย ร้อยละ 1.1 (ข้อมูลจาก Trade Map)

การส่งออกทุเรียนสดของไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี 2553 ไทยส่งออกที่ปริมาณ 207,501 ตัน มูลค่ารวม 3,690.3 ล้านบาท ในขณะที่ปี 2562 ไทยส่งออกทุเรียนสดเพิ่มขึ้นถึง 655,362 ตัน มูลค่ารวม 45,485.5 ล้านบาท ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทุเรียน ยังไม่ค่อยมีการขยายตัวมากนัก โดยระยะ 3 ปีที่ผ่านมา (2560 – 2562) มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะทุเรียนอบแห้ง ตามภาพที่ 3 ทั้งนี้ เนื่องจาก มีการส่งออกผลสดไปจำนวนมาก จึงขาดแคลนผลสดสำหรับการผลิตในประเทศ นอกจากนี้ จีนมีการนำเข้าทุเรียนผลสด เพื่อนำไปแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้หลากหลายมากขึ้นทั้งอาหารและขนมหวาน

ภาพที่ 3 แสดงปริมาณการส่งออกทุเรียนในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2553 – 2562)

ที่มา: ประมวลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

3.2 การส่งออกปี 2562 - 2563

1) การส่งออกปี 2562

ปี 2562 ไทยส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์รวม 682,720 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม 51,170.4 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.65 และร้อยละ 50.68 ตามลำดับ จำแนกเป็นรายผลิตภัณฑ์ ดังนี้

(1) **ทุเรียนสด** มีปริมาณการส่งออก 655,362 ตัน มูลค่า 45,485.5 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.65 และ 50.68 ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน เวียดนาม ฮองกง ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และแคนาดา โดยมีสัดส่วนส่งออกมากที่สุดใน จีน (ร้อยละ 57.92) เวียดนาม (ร้อยละ 24.43) และฮองกง (ร้อยละ 15.57)

(2) **ทุเรียนแช่แข็ง** มีปริมาณส่งออก 25,932 ตัน มูลค่า 5,353.5 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.47 และ 15.17 ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา ฮองกง เกาหลีใต้ ไต้หวัน เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เวียดนาม โดยมีสัดส่วนการส่งออกมากที่สุดในจีน (ร้อยละ 84.19) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 9.51) และออสเตรเลีย (ร้อยละ 1.55)

(3) **ทุเรียนอบแห้ง** มีปริมาณส่งออก 215 ตัน มูลค่า 199.7 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าลดลงร้อยละ 48.56 และ 42.32 ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน ฮองกง ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม ไต้หวัน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเกาหลีใต้ โดยมีสัดส่วนส่งการออกมากที่สุดเป็นจีน (ร้อยละ 53.52) ฮองกง (ร้อยละ 18.72) ออสเตรเลีย (ร้อยละ 8.87) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 8.15)

(4) **ทุเรียนกวน** มีปริมาณส่งออก 1,211 ตัน มูลค่า 131.7 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าลดลงร้อยละ 20.22 และ 15.31 ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ รัสเซีย โครเอเชีย ยูเครน ออสเตรเลีย ลัตเวีย อาเซอร์ไบจาน แคนาดา เยอรมนี สหรัฐอเมริกา และจีน โดยมีสัดส่วนการส่งออกมากที่สุดในรัสเซีย (ร้อยละ 35.14) โครเอเชีย (ร้อยละ 12.66) และยูเครน (ร้อยละ 10.63)

2) การส่งออกช่วง 7 เดือนของปี 2563 (ม.ค. - ก.ค.)

ปี 2563 ในช่วง 7 เดือนของปี 2563 (ม.ค. - ก.ค.) ไทยส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์รวม 515,002 ตัน มูลค่า 54,840.5 ล้านบาท โดยมีการขยายตัวทั้งปริมาณและมูลค่าร้อยละ 8.59 และร้อยละ 66.34 ตามลำดับ โดยเป็นการส่งออกทุเรียนสด 501,439 ตัน มูลค่า 50,072.2 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.09 และร้อยละ 61.74 ตามลำดับ การส่งออกทุเรียนแช่แข็ง 12,645 ตัน มูลค่า 2,572.8 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.86 และ 25.49 ตามลำดับ การส่งออกทุเรียนอบแห้ง 91 ตัน มูลค่า 84.9 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าลดลง ร้อยละ 30.53 และ 30.18 ตามลำดับ และการส่งออกทุเรียนกวน 827 ตัน มูลค่า 110.6 ล้านบาท ปริมาณลดลงร้อยละ 3.95 แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.42 ตามตารางที่ 5 ตารางที่ 5 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ในช่วงปี 2560 - 2563

รายการ	2560	2561	2562	% Δ 61/62	2562 (ม.ค. - ก.ค.)	2563 (ม.ค. - ก.ค.)	% Δ 62/63 (ม.ค. - ก.ค.)
ทุเรียนสด (HS 08106000)							
ปริมาณ (ตัน)	490,489	494,068	655,395	32.65	463,930	501,439	8.09
มูลค่า (ล้านบาท)	22,098.4	30,187.0	45,481.5	50.67	30,959.0	52,072.2	68.20
ทุเรียนแช่แข็ง (HS 08119000002)							
ปริมาณ (ตัน)	13,303	20,029	25,914	29.38	9,328	12,645	35.56
มูลค่า (ล้านบาท)	2,275.6	4,648.5	5,351.1	15.11	1,804.1	2,572.8	42.61
ทุเรียนอบแห้ง (HS 08134090001)							
ปริมาณ (ตัน)	545	418	215	-48.56	131	91	-30.53
มูลค่า (ล้านบาท)	431.3	346.2	197.7	-42.89	121.6	84.9	-30.18
ทุเรียนกวน (HS 20060000001)							
ปริมาณ (ตัน)	1,089	1,518	1,211	-20.22	861	827	-3.95
มูลค่า (ล้านบาท)	137.5	155.5	131.6	-15.37	84.8	110.6	30.42
รวม							
ปริมาณ (ตัน)	505,426	516,033	682,735	32.30	474,250	515,002	8.59
มูลค่า (ล้านบาท)	24,942.8	35,337.2	51,161.9	44.78	32,969.5	54,840.5	66.34

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตลาดส่งออกทุเรียนในรูปผลสดในช่วง 7 เดือนของปี 2563 (ม.ค. - ก.ค.) มีการส่งออกไปจีนมากที่สุด มูลค่า 37,877.37 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 127.28 รองลงมา ฮองกง มูลค่า 7,449.77 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.02 เวียดนาม มูลค่า 5,958.24 ล้านบาท หดตัวร้อยละ 27.14 ใต้หวัน มูลค่า 379.46 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.56 และ มาเลเซีย มูลค่า 123.01 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 73.43 ตามตารางที่ 6 ตารางที่ 6 ตลาดส่งออกทุเรียนสดที่สำคัญ ปี 2560 - 2563

ประเทศ	มูลค่า : ล้านบาท (ปริมาณ : ตัน)					อัตราขยายตัว (%)				
	2560	2561	2562	2562 (ม.ค. - ก.ค.)	2563 (ม.ค. - ก.ค.)	2560	2561	2562	2562 (ม.ค.-ก.ค.)	2563 (ม.ค.-ก.ค.)
จีน	7,348.14 (135,708)	13,327.48 (200,907)	26,340.93 (375,333)	16,665.56 (247,255)	37,877.37 (357,492)	-18.1	81.37	97.64	82.25	127.28
ฮองกง	4,172.33 (81,571)	6,092.42 (89,615)	7,083.62 (101,363)	5,358.85 (76,952)	7,449.77 (72,951)	-15.76	46.02	16.27	36.25	39.02
เวียดนาม	9,718.99 (256,870)	9,812.04 (186,531)	11,113.02 (164,526)	8,177.39 (129,117)	5,958.24 (60,850)	238.71	0.96	13.26	18.55	-27.14
ใต้หวัน	496.88 (9,146)	404.63 (7,281)	380.00 (6,288)	346.34 (5,858)	379.46 (4,652)	41.79	-18.57	-6.09	-5.75	9.56
มาเลเซีย	122.76 (4,466)	184.41 (6,882)	124.98 (5,100)	70.93 (2,570)	123.01 (3,538)	64.99	50.21	-32.23	-29.25	73.43
สหรัฐอเมริกา	81.75 (457)	149.89 (658)	192.16 (731)	138.25 (508)	112.68 (342)	18.54	83.35	28.20	53.74	-18.50
เกาหลีใต้	29.61 (395)	64.35 (767)	86.14 (1,018)	74.29 (864)	68.63 (988)	55.95	117.33	33.87	28.17	-7.61
ญี่ปุ่น	10.89 (83)	41.83 (257)	49.91 (288)	41.01 (241)	29.05 (147)	34.83	284.17	19.30	28.47	-29.16
ออสเตรเลีย	10.43 (46)	18.46 (47)	26.26 (48)	22.36 (41)	20.92 (29)	114.11	76.87	42.29	80.51	-6.43
สหราชอาณาจักร	2.11 (9)	1.99 (8)	2.16 (8)	1.52 (5)	8.85 (32)	308.63	-5.49	8.24	-13.07	483.28
รวม 10 รายการ	21,993.89 (488,751)	30,097.49 (492,953)	45,399.16 (652,667)	30,896.49 (463,411)	52,027.98 (232,704)	26.98	36.84	50.84	49.71	68.39
อื่น ๆ	101.35 (1,702)	89.48 (768)	82.30 (506)	62.51 (519)	44.27 (107)	-43.14	-14.42	-8.03	-10.30	-29.19
รวมทั้งสิ้น	22,098.44 (490,489)	30,186.97 (494,068)	45,481.46 (655,362)	30,959.00 (463,930)	52,072.25 (501,439)	26.24	36.60	50.67	49.51	68.20

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ทั้งนี้ สาเหตุที่การส่งออกทุเรียนในรูปผลสดมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น แม้จะมีสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากทุเรียนไทยยังคงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคชาวจีน โดย “ล้ง” หรือผู้ประกอบการชาวจีนมีการแข่งขันกันสูงมาก โดยปัจจุบันมีล้งเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาทุเรียนปรับตัวสูงขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาจากการส่งออกทุเรียนไปจีนที่ติดขัดเรื่องการขนส่งที่ล่าช้า มีรถขนส่งติดอยู่ที่ด่านโหยวอ๊กกวน ทำให้ทุเรียนแตกเสียหาย แต่ช่วงปลายเดือนเมษายน 2563 มีการเจรจาให้เปิดด่านเพิ่มอีก 2 แห่ง ระบบขนส่งจึงคล่องตัวขึ้น จากเดิมรถขนส่งติดค้างที่ใช้เวลาเดินทาง 9 วัน เหลือเพียง 3 วัน ซึ่งผลจากการเปิดด่านเพิ่มเติม ช่วยอำนวยความสะดวกการขนส่งทุเรียนทางบกมากขึ้น โดยเฉพาะช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ที่มีปริมาณทุเรียนภาคตะวันออก ออกสู่ตลาดมากที่สุด และมีทุเรียนภาคใต้ ออกมาสมทบด้วย ทำให้คาดว่าปี 2563 ทั้งปี การส่งออกทุเรียนไปจีนจะขยายตัวเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ช่วงฤดูทุเรียนออกผลผลิต เป็นช่วงที่จีนกำลังคลายล็อกดาว์นจากสถานการณ์โควิด-19 พอดี ทำให้มีความต้องการทุเรียนจากไทยจำนวนมากขึ้น โดยชาวจีนมีความเชื่อว่าทุเรียนมีกำมะถัน กินแล้วเกิดความร้อน และช่วยป้องกัน COVID-19 ได้ ทำให้ผู้ส่งออกแข่งขันกันซื้อจากสวนเพื่อส่งไปขายประเทศจีน ส่งผลให้ราคาทุเรียนปีนี้ถือว่าดีกว่าทุกปี

4. ความท้าทายของการส่งออกทุเรียนไทย

การส่งออกของทุเรียน อาจต้องเผชิญกับคู่แข่งที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยเมื่อเดือนพฤษภาคม 2562 จีนได้อนุมัติให้มีการนำเข้าทุเรียนพันธุ์มูซังคิง (Musang King) จากมาเลเซียได้ โดยในเดือนมิถุนายน 2562 มาเลเซียเริ่มส่งออกทุเรียนแช่แข็งแบบมีเปลือกทั้งลูกไปตลาดจีนครั้งแรก (เดิมจีนให้นำเข้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปแช่แข็งและเนื้อทุเรียนแช่แข็งเท่านั้น) ในขณะที่เวียดนาม และฟิลิปปินส์ยังไม่ได้รับอนุมัติจากจีน แต่มีรายงานว่าแหล่งปลูกทุเรียนในฟิลิปปินส์ เมืองดาเวา (Davao) ได้เพิ่มพื้นที่ปลูกทุเรียนอีก 500 เฮกตาร์ และมีผู้นำเข้าบางส่วนได้ติดต่อเจรจาเพื่อจองทุเรียนสดไว้จำนวนมาก ซึ่งในระยะที่ทุเรียนให้ผลในเร็ว ๆ นี้ คาดว่าฟิลิปปินส์จะมีการเจรจาเพื่อให้จีนเปิดตลาดนำเข้าทุเรียนได้ โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติฟิลิปปินส์ระบุในปี 2561 ฟิลิปปินส์ผลิตทุเรียนได้ 59,027 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 14 และคาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ จีนได้เริ่มการศึกษาและทดลองปลูกทุเรียนเองในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยเฉพาะบนเกาะไหหลำ มณฑลไห่หนาน³ เขต Baoting ตามภาพที่ 4 ซึ่งใช้เป็นแหล่งในการปลูกเงาะ โดยทดลองปลูกทุเรียนมาตั้งแต่ปี 2557 จำนวน 40 ตัน และสามารถให้ผลผลิตทุเรียนหมอนทอง สามารถเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ได้สำเร็จ ซึ่งจีนจะมีการดำเนินการและทดลองวิจัยเพิ่มเติม ทั้งเรื่องของการปรับพื้นที่เพาะปลูกให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และการกลายพันธุ์หรือการปรับตัวของพันธุ์ทุเรียนที่ต้องอาศัยการศึกษาเพิ่มเติม ดังนั้น ในอนาคตหากจีนผลิตทุเรียนเพื่อป้อนความต้องการบริโภคในประเทศไทยได้ จะส่งผลกระทบต่อไทยโดยตรง ดังนั้น ไทยจำเป็นต้องกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพาสถานที่จีนเพียงอย่างเดียว เป็นการแสวงหาตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพเพิ่มเติมได้แก่ ตะวันออกกลาง และอินเดีย เนื่องจากมีประชากรจำนวนมากและนิยมบริโภคทุเรียนเช่นกัน

ภาพที่ 4 พื้นที่ปลูกทุเรียนบนเกาะไหหลำ มณฑลไห่หนาน

ที่มา: Twitter @ThisisHainan

³ จีนมีแผนที่จะปลูกต้นให้เกาะไหหลำ กลายเป็นศูนย์กลางการค้าเสรี และเศรษฐกิจแห่งใหม่ภายในปี 2035 ซึ่งศูนย์กลางการค้าเสรีนี้จะมีขนาดใหญ่มากกว่าเซินเจิ้น หรือเซี่ยงไฮ้

5. ธุรกิจล้งกับห่วงโซ่ทุเรียนไทย

ล้ง เป็นคำเรียกอย่างไม่เป็นทางการของนิติบุคคลผู้ประกอบธุรกิจโรงคัดบรรจุเพื่อรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรแล้วส่งออกไปยังประเทศปลายทาง ซึ่งปัจจุบัน มีผู้รับซื้อทุเรียนสดหรือล้ง กว่า 600 ล้ง ที่ทำธุรกิจนำเข้าทุเรียนจากไทย โดยธุรกิจโรงคัดบรรจุมีทั้งที่จัดตั้งโดยคนไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งการเข้ามาทำธุรกิจของโรงคัดบรรจุของชาวต่างชาติมีหลายรูปแบบ อาทิ การจัดตั้งเป็นโรงคัดบรรจุอย่างถูกกฎหมาย เช่น ร่วมทุนกับคนไทยในอัตราส่วนต่างชาติร้อยละ 49 และคนไทยร้อยละ 51 โดยที่ไม่นิยมจดทะเบียนเป็นบริษัทต่างชาติในไทย และการเข้ามาจัดตั้งโรงคัดบรรจุโดยใช้ชื่อนิติคนไทย หรือแม้กระทั่งการเข้ามาทำธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น บุคคลธรรมดาที่ถือหนังสือเดินทางประเภทท่องเที่ยว หรือพำนักชั่วคราวแต่ลักลอบทำธุรกิจโรงคัดบรรจุ เป็นต้น ตามห่วงโซ่ของทุเรียนไทยในภาพที่ 5 ทั้งนี้ ผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพส่วนใหญ่เกษตรกรจะจำหน่ายแบบเหมาสวนให้กับล้ง และเลือกจำหน่ายทุเรียนแก่ล้งที่ให้ราคาดีกว่า เพื่อส่งออกไปยังตลาดจีน ซึ่งเป็นทุเรียนเกรด A และเกรด B ซึ่งล้งก็มีส่วนช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้กับเกษตรกรบางส่วน โดยตัวแทนล้งจะทำหน้าที่เข้าไปเสนอราคารับซื้อเหมาสวนในช่วงก่อนผลผลิตออก และทำสัญญาล่วงหน้า เมื่อถึงช่วงผลผลิตออก ล้งจะนำแรงงานมาเก็บผลผลิตเหมาสวนและนำไปยังโรงคัดบรรจุ ขึ้นตอนตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 รูปแบบธุรกิจของล้ง

ที่มา: Thai PBS จากผลสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียนของไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ปี 2562

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของล้งกับเกษตรกร มักเป็นเรื่องของการเสนอราคาที่ไม่เป็นธรรมให้กับเกษตรกร เนื่องจากล้งมีอำนาจในการต่อรองราคา และเป็นผู้กำหนดราคาเอง รวมถึงรู้ขั้นตอนและกระบวนการในการส่งออกไปจีน จึงมักเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ล้งเสนอราคาที่ไม่เป็นธรรมให้กับเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรไม่มีทางเลือก และผูกขาดเฉพาะตลาดจีน ซึ่งภาครัฐควรต้องเข้ามากำกับดูแลการบริหารจัดการในส่วนนี้ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากล้ง รวมถึงเพื่อช่วยพัฒนาผู้ประกอบการส่งออกชาวไทยให้สามารถทำธุรกิจแข่งขันกับล้งจีนได้

6. โอกาสและศักยภาพของทุเรียนไทย

6.1 ทุเรียน GI กับโอกาสทางการตลาดในอนาคต

จากการที่ไทยมีทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจำนวนมาก ดังนั้น จึงได้มีการส่งเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองเฉพาะถิ่น ที่มีเฉพาะในพื้นที่นั้น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว และมีรสชาติแตกต่างกันไป ให้ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indicator) หรือทุเรียน GI เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุเรียนพันธุ์ท้องถิ่น และรักษาพันธุ์ท้องถิ่นไว้ ที่นับวันจะเริ่มหารับประทานได้ยากมากขึ้น อีกทั้งเพื่อช่วยยกระดับรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ โดยปัจจุบัน มีทุเรียน 8 ชนิด ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า GI แล้ว ดังนี้

1) **ทุเรียนนนท์ จังหวัดนนทบุรี** – เป็นทุเรียนพันธุ์ก้านยาว พันธุ์หอมทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์กระดุมทอง และพันธุ์พื้นเมือง ที่มีรสชาติดี หวาน มัน หอม เนื้อละเอียด สีเหลือง ปลูกในเขตพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางกรวย อำเภอบางเกร็ด อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

2) **ทุเรียนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** - เป็นทุเรียนพันธุ์หอมทอง และพันธุ์ชะนี ที่เนื้อหนา สีเหลืองอ่อน เนื้อแห้งเนียนละเอียด กลิ่นอ่อน รสชาติหวานมัน เม็ดลิบเล็ก มีผลผลิตในช่วงเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม ปลูกในเขตพื้นที่ป่าละอู ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3) **ทุเรียนปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี** – เป็นทุเรียนพันธุ์ก้านยาว พันธุ์หอมทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์กระดุมทอง และพันธุ์พื้นเมืองอื่น ๆ ที่มีเนื้อแห้ง หนา เส้นใยน้อย หวานมัน ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอเมือง ปราจีนบุรี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมหาโพธิ์ และอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

4) **ทุเรียนหลงลับแลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์** - เป็นทุเรียนพันธุ์หลงลับแลที่มีผลทรงกลม หรือกลมรี ขนาดเล็ก เปลือกบาง เนื้อมากสีเหลืองเข้ม เนื้อแห้งละเอียดเหนียว มีกลิ่นหอม รสชาติหวานมัน เม็ดลิบเล็ก ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอลับแล อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ และอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

5) **ทุเรียนหลินลับแลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์** – เป็นทุเรียนพันธุ์หลินลับแลที่มีทรงผลกระบอก เปลือกบาง เนื้อสีเหลืองเข้ม เนื้อละเอียดเหนียวแห้ง รสชาติหวานมัน กลิ่นอ่อน เนื้อมาก เส้นใยน้อย เก็บไว้ได้นาน โดยไม่แฉะ เม็ดลิบเล็ก ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอลับแล อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

6) **ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ** - เป็นทุเรียนพันธุ์หอมทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์ก้านยาว ที่มีรสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมปานกลาง เนื้อละเอียด เนียน นุ่ม แห้ง สีเนื้อเหลืองนวลสม่ำเสมอทั้งผล ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอขุนหาญ อำเภอกันทรลักษณ์ และอำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ โดยลักษณะดินบริเวณ 3 อำเภอนี้ เป็นดินที่เกิดมาจากภูเขาไฟโบราณผุพังมาจากหินบะซอลต์ ได้ดินสีแดงประกอบด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ มากมาย ทำให้ทุเรียนมีคุณสมบัติพิเศษ คือ เนื้อแห้ง นุ่มเหนียว เส้นใยละเอียด กลิ่นหอมไม่ฉุนมาก รสชาติค่อนข้างหวาน

7) **ทุเรียนในวงระนอง จังหวัดระนอง** - เป็นทุเรียนพันธุ์หอมทอง ผลทรงกลมรี มีร่องพูชัดเจน เปลือกบาง หนามถี่สีเข้ม เนื้อหนาเนียนละเอียดสีเหลืองทอง เม็ดลิบ รสชาติหวานหอม มัน กรอบ กลิ่นไม่ฉุน ปลูกในเขตพื้นที่ตำบลในวงเหนือ และตำบลในวงใต้ ของอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีฝนตกชุกที่สุดในประเทศไทย ทำให้มีความชื้นสูง ส่งผลให้ทุเรียนมีความอุดมสมบูรณ์ เนื้อมีสีเหลืองทอง มัน กรอบ เม็ดลิบ รสชาติหวานหอม

8) **ทุเรียนสาธิตกาฬงา จังหวัดพังงา** - เป็นทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดพังงา ที่มีลักษณะทรงผลกลม เปลือกบาง หนามสั้นและถี่ เนื้อหนาละเอียดสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอมแต่ไม่ฉุนมาก แกนกลางเปลือกทุเรียนจะมีสีส้มแดง เม็ดลิบ มีรสชาติหวาน ปลูกในเขตพื้นที่เขตอำเภอกะปง จังหวัดพังงา

และยังมีทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอีกหลายชนิด ที่อยู่ระหว่างการขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า GI อาทิ ทุเรียนทรายขาวปัตตานี ทั้งนี้ ในช่วงเทศกาลผลไม้หรือฤดูกาลทุเรียน หากมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้รู้จักทุเรียน GI มากขึ้น ผ่านการสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจในแต่ละพื้นที่ในรูปแบบคลิปวิดีโอหรือเรื่องสั้น ก็จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความต้องการให้กับสินค้าทุเรียน GI เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ของไทยอีกด้วย โดยเฉพาะในช่วงหลังโควิด-19 ที่ไทยจำเป็นต้องเตรียมพร้อมประชาสัมพันธ์จุดแข็งประเทศไทยในด้านอาหารและเป็นครัวของโลก (Kitchen of the World) โดยมีสินค้าผลไม้ที่มีความหลากหลาย รวมถึงมีสินค้าผลไม้ที่เป็นสินค้า GI โดยเฉพาะทุเรียน ซึ่งมีถึง 8 ชนิด ซึ่งเป็น

การเตรียมพร้อมสำหรับการเจาะตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพนอกเหนือจากตลาดจีน สำหรับผู้บริโภครประเทศอื่น ๆ ที่ขึ้นชอบทุเรียนอีกด้วย

6.2 ผลผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทุเรียน

นอกจากการจำหน่ายทุเรียนสดแล้ว ผู้ประกอบการไทยยังได้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าให้กับทุเรียน ซึ่งในแต่ละปีมีผลผลิตออกมาจำนวนมาก ซึ่งเป็นอีกช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ได้แก่ ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด รวมถึงผลิตภัณฑ์ขนมทุเรียนอื่น ๆ เช่น ทองม้วนสอดไส้ผสมกลิ่นทุเรียน ไอศกรีมรสทุเรียน ข้าวเหนียวน้ำกะทิทุเรียนสเตอร์ไรส์ มันฝรั่งผสมเนื้อทุเรียน ทุเรียนเคลือบช็อคโกแลต เป็นต้น

ทั้งนี้ นอกจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ผู้ประกอบการจะต้องมีการศึกษาและสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคเพิ่มเติมว่า ต้องการผลิตภัณฑ์ในลักษณะใดอีกบ้าง เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค อีกทั้งเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าทุเรียนให้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะผู้บริโภคชาวจีน ซึ่งขึ้นชอบการบริโภคทุเรียนอย่างมาก และหลังโควิด-19 คลี่คลาย จะเป็นโอกาสสำคัญของผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไทยในการส่งออกทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปไปยังจีน เนื่องจาก ระยะเวลาที่ผ่านมาที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้คนจีนไม่สามารถเดินทางมาประเทศไทยได้ การได้สัมผัสประสบการณ์เมืองไทยผ่านอาหารหรือผลไม้ไทยที่คนจีนขึ้นชอบ จะยิ่งกระตุ้นเพิ่มยอดขายได้อย่างมาก และนอกจากตลาดจีนแล้ว จำเป็นต้องมีการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดอื่น ๆ เช่นกันว่ามีความนิยมและต้องการบริโภคทุเรียนไทยมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการพึ่งพิงตลาดจีนเพียงตลาดเดียว

6.3 สวนทุเรียนกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากพื้นที่สวนทุเรียนทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีพื้นที่อยู่ในภาคใต้และภาคตะวันออก และทั้ง 2 ภาค ผลผลิตออกไม่พร้อมกัน โดยจะเริ่มมีผลผลิตที่ภาคตะวันออกตั้งแต่เดือนเมษายน – มิถุนายน (สวนจันทบุรี ระยอง ตราด ปราจีนบุรี) และภาคใต้ ประมาณ มิถุนายน – สิงหาคม (สวนชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ยะลา นราธิวาส) ดังนั้น ไทยจะมีผลผลิตทุเรียนออกมาประมาณ 5 เดือน ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผ่านการจัดแคมเปญเที่ยวสวนทุเรียน ซึ่งเริ่มมีกิจกรรมดังกล่าวขยายมากขึ้นในหลายพื้นที่ และในช่วงหลังโควิด-19 คลี่คลาย ก็เป็นจังหวะและโอกาสที่ดีที่จะเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศตามเส้นทางผลไม้ในแต่ละจังหวัด ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศให้ฟื้นตัว ยังสามารถประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวไปยังต่างประเทศ เพื่อย้ำภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหารและมีความปลอดภัยจากโควิด-19 ตามแนวโน้มเรื่องความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงทางสาธารณสุข ที่จะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทาง

7. มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก

ปัจจุบันทุเรียนของไทยไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าใน 16 ประเทศคู่ค้าที่ไทยมีข้อตกลงการค้าเสรี หรือ FTA ด้วย ได้แก่ จีน ฮองกง ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมา ฟิลิปปินส์ บรูไน อินเดีย ชิลี และเปรู เหลือเพียง 2 ประเทศ คือ มาเลเซียและเกาหลีใต้ ที่ยังเก็บภาษีนำเข้าทุเรียนจากไทย แต่ได้ปรับลดอัตราภาษีลง โดยมาเลเซียเก็บที่ร้อยละ 5 ขณะที่เกาหลีใต้ปรับภาษีนำเข้าลงจากร้อย

ละ 45 เหลือร้อยละ 36 โดยผู้สนใจส่งออกทุเรียน จะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกทุเรียนสดกับกรมวิชาการเกษตร โดยหากส่งออกไปยังสิงคโปร์ ญี่ปุ่น และ EU ผู้ส่งออกต้องขอหนังสือรับรองสารตกค้างจากกรมวิชาการเกษตร ประกอบการส่งออกด้วย และการส่งออกไปยังประเทศที่มีข้อตกลงเขตการค้าเสรี หรือ FTA กับไทย ผู้ส่งออกต้องขอหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าผลไม้จากกรมการค้าต่างประเทศประกอบการขอใช้สิทธิลดภาษีนำเข้า

การส่งออกไปจีน จะต้องปฏิบัติตามพิธีสารระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทยและสำนักงานกลางศุลกากรของจีน (GACC) ว่าด้วยข้อกำหนดด้านการกักโรคและตรวจสอบสำหรับสินค้าผลไม้เมืองร้อนที่ส่งออกจากประเทศไทยไปจีน

การส่งออกทุเรียนไทยไปจีนผ่านเส้นทาง R9 ซึ่งต้องผ่านประเทศที่สาม (ไทย-ลาว-เวียดนาม-จีน) ต้องปฏิบัติตามกรมวิชาการเกษตร เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการขอและการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับผลไม้ที่ส่งผ่านประเทศที่สามเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2522

การส่งออกทุเรียนไทยไปจีนผ่านเส้นทาง R3 ซึ่งต้องผ่านประเทศที่สาม (R3B (ไทย-เมียนมา-จีนตอนใต้) – รวมกับ R3A ที่เชียงรุ่ง (หรือจิ่งหง) – นครคุนหมิง ระยะทาง 1,383 กิโลเมตร) ต้องปฏิบัติตามกรมวิชาการเกษตร เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการนำเข้าและส่งออกผลไม้ระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2554

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ส่งเสริมเกษตรกรให้ผลิตในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม หรือ GAP (Good Agricultural Practice) ซึ่งเป็นมาตรฐานเริ่มต้นในการทำการเกษตร ซึ่งจะทำให้ได้ทุเรียนที่ปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืชและมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด โดยใช้แนวทาง 3E คือ Educate – การให้ความรู้ที่ถูกต้องในการเพาะปลูก Encourage – การสนับสนุนการปลูกตามความต้องการของผู้บริโภค (Demand Driven) และ Endorse – การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าทุเรียนไทย รวมทั้งจะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนรวมตัวกันเป็นกลุ่มในรูปวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ เพื่อเร่งให้มีการพัฒนาสวนทุเรียนที่ผ่านมาตรฐาน GAP มากขึ้น ซึ่งจะเป็นโอกาสขยายตลาดการส่งออกได้ในอนาคต

8.2 ส่งเสริมให้โรงคัดบรรจุ (ล้าง) ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต หรือ GMP (Good Manufacturing Practice) ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจว่าจะได้รับประทานทุเรียนที่สะอาดและปลอดภัย ตามแนวโน้มนิยมของอาหารปลอดภัย (Food Safety) ที่จะมีความเข้มข้นมากขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19

8.3 ขยายตลาดจีนในมณฑลตอนในที่ยังมีการบริโภคทุเรียนไทยในสัดส่วนน้อย (ตลาดสำหรับสินค้าเกษตรและผลไม้ในจีนกระจายอยู่ตามเมืองต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งผลไม้ไทยส่วนใหญ่จะถูกนำเข้าผ่านทางฮ่องกง เซินเจิ้น และกว่างโจว หลังจากนั้นจึงนำไปกระจายไปยังมณฑลอื่น ๆ ต่อไป) และแสวงหาตลาดส่งออกอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ อาทิ ตลาดตะวันออกกลาง และตลาดอินเดีย เนื่องจากมีประชากรจำนวนมาก และนิยมบริโภคทุเรียนเช่นกัน เพื่อลดการพึ่งพิงตลาดจีนเพียงตลาดเดียว และเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจาก ประเทศผู้ผลิตทุเรียนอื่น ๆ จะเริ่มพัฒนาพันธุ์และขอเจรจากับจีนเพื่อส่งออกไปจีนได้ อาทิ ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม รวมถึงมาเลเซีย ที่ขณะนี้สามารถส่งออกไปจีนได้แล้ว และกำลังเร่งทำตลาดทุเรียนพันธุ์มูซังคิง (Musang King) ในขณะที่จีนเองก็เริ่มมีการศึกษาและทำแปลงทดลองปลูกในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับทุเรียน เพื่อสร้างตลาดในประเทศเดิมเต็มความต้องการของผู้บริโภคชาวจีนเอง

8.4 ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการจำหน่ายทุเรียน GI ที่มีชื่อเสียงของไทยซึ่งปัจจุบันมีถึง 8 ชนิด และมีมูลค่าการจำหน่ายค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นทุเรียนเกรดพรีเมียม ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเกษตรกรชาวสวนทุเรียน GI เอง ก็ต้องเน้นรักษามาตรฐานและคุณภาพของสินค้า GI ให้มีความยั่งยืนด้วย

8.5 ศึกษาและแสวงหาพันธมิตรทุเรียนท้องถิ่นที่มีศักยภาพในด้านการค้า และเหมาะสมสำหรับการบริโภคเพิ่มเติม ซึ่งอาจจะยกระดับเป็นสินค้า GI เพิ่มเติม เช่น ทุเรียนทรายขาว จังหวัดปัตตานี เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคและเพื่อเพิ่มตลาดในอนาคต

8.6 ประชาสัมพันธ์แนะนำให้คนทั่วโลกได้รู้จักทุเรียน ราชอาณาจักรผลไม้ไทย โดยนำเสนอในการจัดงาน Food Exhibition ขนาดใหญ่ที่กระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าภาพและเข้าร่วมอยู่แล้ว รวมถึงจัดบูธแนะนำสินค้าในห้างสรรพสินค้าใหญ่ต่างประเทศ (In-store promotion) อย่างทั่วถึง

8.7 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ทุเรียน และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและมีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุเรียนมากขึ้น เน้น ดั่งเช่นที่จีนนำเข้าผลสดจากไทยและนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ อีกมากมายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในจีน เช่น พืชทุเรียน บัวลอยทุเรียน เป็นต้น

8.8 ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนทุเรียนเชิงเกษตร โดยเฉพาะในช่วงหลังโควิด-19 ที่จำเป็นจะต้องเน้นกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันพบว่าผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวสวนทุเรียน เริ่มปรับตัวในเชิงพาณิชย์ โดยเมื่อถึงฤดูกาลทุเรียน จะมีการจัดแคมเปญบุฟเฟต์สวนทุเรียนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์จากสวนทุเรียนโดยตรง

8.9 ส่งเสริมระบบตลาดออนไลน์ (e-Marketplace) ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นช่องทางการตลาดสำคัญสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการในท้องถิ่นในการระบายสินค้า โดยเฉพาะในช่องทาง Social Media ที่เป็นช่องทางที่ง่ายที่สุดสำหรับการทำการค้าออนไลน์ นอกจากนี้ ยังมีช่องทางออนไลน์อื่นๆ ที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงและดำเนินการได้ง่ายมากขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มของกระทรวงพาณิชย์ (Thaitrade.com, kongdeetourthai.com, FB: GI Thailand) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (DGTfarm.com) ไปรษณีย์ไทย (thailandpostmart.com) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (AFarmmart.com) เอกชน (Shopee, Lazada, JD Central, thaiorganicplatform.com) และแพลตฟอร์มที่เป็นของ Startup คนไทย (Farnto.com, mezfruit.com, Earth Organic)

8.10 ส่งเสริมการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาใช้สำหรับการบริหารจัดการขยะเปลือกทุเรียนในชุมชน เพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติม เช่น การนำเปลือกทุเรียนมาทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ การผลิตฟืนรองเท้าจากเปลือกทุเรียน การนำเปลือกทุเรียนมาเพิ่มมูลค่าโดยสังเคราะห์เป็น CMC (Carboxymethyl cellulose, CMC) ซึ่งเป็นโพลิเมอร์ชีวภาพและมีบทบาทในอุตสาหกรรมหลายชนิด เช่น อุตสาหกรรมซักฟอก สิ่งทอ กระดาษ เซรามิก สี กาว อาหารและยา นอกจากนี้ ยังใช้เป็นสารเพิ่มความเหนียวและสารยึดเกาะ (binder) และสารคงสภาพ (Stabilizer) ได้

กลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
กองนโยบายการสร้างการแข่งขันทางการค้า
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
มิถุนายน 2563
(ปรับปรุงข้อมูลล่าสุด 24 สิงหาคม 2563)